

Offentliggjort d. 13. januar 2015

Kunstige insolvente dødsboer – en ny skattemodel? ©

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

En afgørelse fra Landsskatteretten fra april 2015 cementerer et smuthul i dødsbobe­skatningen, der kan medføre store skattebesparelser for de efterladte. Modellen har været kendt blandt skatterådgivere i nogle år, og nu har fremgangsmåden fået det blå stempel af Landsskatteretten.

Når en person falder væk, skal afdødes formue afvikles og i sidste ende fordeles mellem arvingerne. Denne afvikling gennemføres under dødsboskiftet, hvor afdødes formue i første fase registreres og gøres op. Herefter indfries afdødes gæld.

Er boet insolvent, idet afdødes gæld var større end aktiverne, vil dødsboet sælge aktiverne og salgsp­rovenuet vil blive anvendt til at indfri gælden, så langt salgsp­rovenuet rækker. Arvingerne modtager i denne situation ingen arv.

Har dødsboet en positiv nettoformue efter indfrielse af afdødes gæld, skal denne formue fordeles blandt arvingerne. Ønsker arvingerne ikke selv at overtage afdødes aktiver, f.eks. afdødes ejerbolig eller aktiebeholdning, vil boet sælge aktiverne og herefter fordele boets værdier blandt arvingerne.

Uanset om dødsboet sælger afdødes aktiver til en fremmed, eller aktiverne overtages af en arving, skal boet som udgangspunkt svare skat af eventuelle fortjenester ved salg af disse aktiver, med mindre afdøde selv kunne sælge aktivet skattefrit, eller aktivet kan udlægges med skattemæssig succession.

Efterlod afdøde sig f.eks. en ejerbolig, som afdøde kunne sælge skattefrit efter parcelhusreglen, skal boets fortjeneste ved salg af ejerboligen ikke beskattes. Men

Offentliggjort d. 13. januar 2015

efterlod afdøde sig f.eks. en post aktier eller en udlejningsejendom, skal dødsboet som udgangspunkt beskattes af en eventuel fortjeneste ved salg af disse aktiver.

Mindre boer

Som en undtagelse til beskatningen har det gennem mange år været fastsat i loven, at dødsboers aktiver kunne sælges skattefrit, hvis der var tale om mindre dødsboer, hvor boets aktiver og nettoformue ikke oversteg 2.680.800 kr. (2015).

Med en ændring af skattevæsenets praksis i 2012 vedrørende personer, der var gift ved dødsfaldet og havde fælleseje i ægteskabet, blev anvendelsesområdet for disse regler udvidet markant. Praksisændringen betyder f.eks., at det er muligt at sælge eller arveudlægge små landbrugsejendomme skattefrit under behandlingen af dødsboet. Hermed kan familien bl.a. undgå skat af værdistigninger på landbrugsejendommen, der er indtrådt over en periode på måske mange år. Praksisændringen i 2012 og mulighederne for genoptagelse af et dødsbos skatteansættelse tilbage i tid er nærmere omtalt i Spørg om Penge den 9. marts 2013.

Lovreglerne om skattefritagelse for små dødsboer skal ses i lyset af, at beskatning af et dødsbo er en administrativ belastning både for boet og for skattemyndighederne. Og er der tale om et mindre dødsbo, vil denne belastning i mange tilfælde ikke stå mål med det skatteprovenu, der indvindes ved at gennemføre beskatningen.

Større boer

I større dødsboer, dvs. hvor aktiver og/eller nettoformue overstiger 2.680.800 kr. (2015), skal dødsboet svare skat af eventuelle fortjenester og anden indkomst, med mindre der den pågældende indkomst er skattefri efter visse særregler.

Reglerne om beskatning af større boer gælder dog ikke for dødsboer, der er insolvente. For disse dødsboer besluttede Folketinget at ophæve skattepligten i 2008, da – som det siges i de ledsagende bemærkninger i lovforslaget om de nye regler - ”...de administrative komplikationer ved at opretholde den særlige skattemæssige behandling

Offentliggjort d. 13. januar 2015

af de insolvente dødsboer ikke set over tid står mål med skatteprovenu, der kan opnås ved, at enkelte af de insolvente dødsboer erklæres skattepligtige efter konkursskatteloven.”

Denne ændrede retsstilling har imidlertid udviklet sig til et regulært smuthul i dødsbobeskatningen, som formentlig bliver lukket på et tidspunkt.

Efter Landsskatterettens afgørelse fra april 2015 har således også velpolstrede, men uhelbredeligt syge, mennesker med nogle - forholdsvis - enkle virkemidler mulighed for at indrette sig på en sådan måde, at en ellers tyngende beskatning bortfalder til gavn for de efterladte. Kernen i den konkrete sag var, at en uhelbredeligt syg skatteyder – der helt bevidst havde gjort sig insolvent ved at yde store gave til ægtefælle og børn – på denne måde fik elimineret en skat på ca. 6,2 mio. kr. i dødsboet. De 6,2 mio. kr. kom i stedet ægtefællen og to døtre til gode.

Næppe mange havde forestillet sig, at reglerne fra 2008 kunne udvikle sig til et regulært smuthul. Men med Landsskatterettens afgørelse vil flere formentlig få denne model præsenteret af rådgivere m.v.

Landsskatterettens afgørelse

I den konkrete sag afgjort ved Landsskatterettens kendelse af 13/4 2015 havde en mand i perioden op til sit dødsfald i februar 2009 foræret sin ægtefælle og to døtre meget store gaver med den virkning, at mandens dødsbo havde en negativ formue på ca. 9,6 mio. kr.

Før gaverne blev effektueret havde manden en nettoformue på godt 14 mio. kr., der i det væsentligste bestod af to landbrugsejendomme. Hustruen havde en nettoformue på knap 1 mio. kr. Der var formuefællesskab (fælleseje) i ægteskabet.

I december 2008 optog skatteyderen et kreditforeningslån på knap 11,8 mio. kr. og i januar 2009 oprettede manden og hustruen en gave- og særejeægtepagt. Efter denne ægtepagt skulle hustruen have overdraget 17 mio. kr. som gave. Samtidig aftalte ægtefællerne, at alt hvad ægtefællerne hver især ejede, samt alt, hvad de fremover

Offentliggjort d. 13. januar 2015

erhvervede, skulle være fuldstændigt særeje. Efter disse transaktioner havde skatteyderen en nettoformue på 1,4 mio. kr. og hustruen en nettoformue på 13,6 mio. kr.

I februar 2009, og blot to dage før dødsfaldet optog manden et banklån på 13,1 mio. kr. mod pant i hustruens bankkonto med et indestående på 11,2 mio. kr. (gaven fra manden) samt mod sikkerhed i et ejerpantebrev på 2 mio. kr. i de to landbrugsejendomme. Samme dag forærede manden hver af ægteparrets to døtre en gave på knap 5,7 mio. kr. Gaverne blev anmeldt til SKAT dagen efter, og manden indbetalte samtidig gaveafgiften på knap 1,7 mio. kr. Herefter afgik manden ved døden.

Ægtefællernes samlede formue var således på 2 mdr. blevet reduceret med 10,5 mio. kr., hvilket primært skyldtes gaverne til de to døtre. Transaktionerne havde endvidere medført, at manden og dermed dødsboets nettoformue ved dødsboets afslutning et år senere var negativ med 9,6 mio. kr.

Under bobehandlingen blev de to landbrugsejendomme solgt for 18,5 mio. kr. med en betydelig avance.

Men da dødsboet var insolvent, skulle boet - efter boets opfattelse - ikke svare skat af boets indkomst på 12,6 mio. kr., herunder i første række avance ved salg af de to landbrugsejendomme. På denne baggrund undgik boet altså at skulle betale en skat på 6,2 mio. kr.

SKAT var ikke enig i denne opgørelse. Myndighedernes synspunkt var nærmere, at det ikke var muligt at komme udenom en skattebetaling på 6,2 mio. kr. ved at forære store gaver til resten af familien umiddelbart forud for dødsfaldet. Efter SKAT's opfattelse skulle mandens gaver til hustruen og børnene derfor medregnes ved opgørelsen af dødsboets formue. Og så var dødsboet jo ikke insolvent – men tværtimod meget solvent med den virkning, at der skulle svares skat af indkomsten på de 12,6 mio. kr., dvs. en skat på de 6,2 mio. kr.

Offentliggjort d. 13. januar 2015

SKAT anmodede på denne baggrund Skifteretten om at revidere boet med henblik på at undersøge, om boet nu også havde medregnet alle aktiver – herunder gaverne – til boets formue.

Skifteretten besluttede imidlertid at godkende dødsboets opgørelse af formuen – som jo altså var negativ. Som anført af dødsboet var der da heller ingen parter – på nær SKAT – der havde indvendinger mod boopgørelsen. Realkreditforeningen og banken var jo sikret deres tilgodehavende mod afdøde, og heller ikke ægtefællen eller børnene havde rejst indsigelser mod boopgørelsen.

SKAT, der fortsat ikke var enig i dette synspunkt, traf herefter afgørelse om, at boet måtte anses for skattepligtigt og altså skulle svare skat af indkomsten på de 12,6 mio. kr. svarende til en skat på 6,2 mio. kr.

Denne afgørelse om skatteforholdene var dødsboet ikke tilfreds med, og boet klagede derfor over SKAT's afgørelse til Landsskatteretten.

Ved Landsskatteretten fik dødsboet medhold i, at boet ikke skulle skat, da boet jo var insolvent.

Et flertal på to af Landsskatterettens tre dommere mente således, at Skifteretten var rette myndighed til at træffe afgørelse vedrørende spørgsmålet om, hvilke aktiver, der indgik i dødsboet, og om boet skulle undergives insolvensbehandling. Og da Skifteretten havde truffet afgørelse vedrørende begge spørgsmål, kunne Landsskatteretten ikke tilsidesætte afgørelserne rent skattemæssigt. Flertallet tilsidesatte herefter SKAT's afgørelse.

Mindretallet på én dommer i Landsskatteretten, nemlig retsformanden, fandt derimod, at der var tale om et sammenhængende aftalekompleks, hvor enhver risiko var elimineret. Videre anførte retsformanden, at dispositionerne i aftalekomplekset alene var foretaget af skattemæssige årsager for at undgå, at boet blev skattepligtigt. Der var således tale om et konstrueret resultat, der efter retsformandens opfattelse måtte tilsidesættes. Denne dommer stemte således for at opretholde SKAT's afgørelse om beskatning af dødsboet.

Offentliggjort d. 13. januar 2015

Konsekvenser

Sagen er præget af skismaet mellem på den ene side Skifterettens opgaver og kompetence og på den anden side skattemyndighedernes opgaver og kompetence. Netop i denne sag er skattevæsenet så at sige blevet overhalet indenom af Skifteretten, der ikke er sat i verden for at varetage skattemæssige overvejelser, men derimod for at sikre, at bobehandlingen foregår på korrekt og lovlig måde af hensyn til afdødes kreditorer og arvinger.

Det er uvist, om Skatteministeriet vil indbringe Landsskatterettens afgørelse for domstolene.

Skatteministeriet vil dog næppe stille sig tilfreds med en retsstilling som den foreliggende, og da navnlig ikke, hvis der – som antydtes af skattevæsenet under sagen – er tale om en stigende trafik. Der er således næppe nogen tvivl om, at modellen ligger fjernet fra tanken bag reglerne om skattefritagelse for insolvente dødsboer.

Foreløbig er modellen imidlertid godkendt af Landsskatteretten. Men det er efter min opfattelse ret sikkert, at reglerne vil blive ændret indenfor en overskuelig tidshorisont.

— o —